

Sändlista

Försvvardepartementet

fo.remissvar@regeringskansliet.se

fo.rs.remissvar@regeringskansliet.se (kopia)

Ert tjänsteställe, handläggare
Samuel Rudvall

Ert datum
2025-04-25

Er beteckning
Fö2025/00731

Vårt tjänsteställe, handläggare
IOF / Katarina Fast Lappalainen

Försvvarshögskolans remissvar över promemorian ”En tydlig beslutsordning för deltagande i Natos samlade verksamhet för avskräckning och försvar” (Ds 2025:11)

Sammanfattning

- Försvvarshögskolan tillstyrker den föreslagna beslutsordningen för deltagande i Natos samlade verksamhet för avskräckning och försvar, men menar att förfarandet för information och samråd till riksdagen tydliggörs och att ett snabbförfarande i riksdagen övervägs.
- Försvvarshögskolan tillstyrker den föreslagna namnändringen från lagen om ”militärt stöd” till ”militärt samarbete”.

1. Övergripande synpunkter och kommentarer

Försvvarshögskolan tillstyrker promemorian som helhet, men har vissa synpunkter och kommentarer vilka redovisas nedan.

Det namnbyte som föreslås till lagen (2020:782) om operativt militärt samarbete framstår som angeläget för att återspegla det faktum att Sverige numera är en del i försvarsalliansen Nato.

Försvvarshögskolan delar ambitionen att beslutsordningen vad gäller Sveriges deltagande i Natos samlade verksamhet för avskräckning och försvar blir mer effektiv samtidigt som huvudregeln kvarstår att riksdagen ska fatta de övergripande besluten om svenskt deltagande med väpnade styrkor.

Regeringen ska enligt förslaget få ett utökat mandat att fatta beslut om att sätta in svenska väpnade styrkor för att i enlighet med internationell rätt delta i operationer och

andra aktiviteter för Natos samlade avskräckning och förslag i brådskande fall. Detta kan ske i tre situationer:

- Inom ramen för vad riksdagen beslutar för ett kalenderår eller annan period.
- Om det föreligger ett behov att sätta in styrkor uppkommer med kort varsel. I denna situation får högst 500 personer tjänstgöra i varje enskild operation eller annan aktivitet och antalet inte totalt överskrider 1000 personer, i högst 90 dagar.
- Om ett dröjsmål i insättandet skulle leda till avsevärda men för angelägna svenska intressen. I denna situation får högst 1000 personer tjänstgöra i en operation eller aktivitet som varar högst 60 dagar.

I förslaget ges gränser för hur omfattande (personalmängd) och långvariga de aktuella operationerna eller aktiviteterna får vara som regeringen bemyndigas att besluta om i brådskande fall. Detta skapar en tydlighet kring regeringens mandat, vilket är en fördel. Det kan emellertid finnas anledning att reflektera över om detta möjligen kan innebära en sårbarhet för svenskt vidkommande, eftersom det till exempel kan stå klart för en främmande makt hur stora operationer eller andra aktiviteter som regeringen får besluta om i brådskande fall, såvida riksdagen inte har beslutat om annat. Om det skulle föreligga en sådan risk kan de numerära kraven behöva mjukas upp i lagtexten, vilket också innebär att riksdagens roll i beslutsfattandet behöver stärkas.

Vidare kan diskuteras hur ett på förhand bestämt numerärt max tak ska hanteras i praktiken eftersom det kanske inte alltid går att förutse vad som behövs i en viss given brådskande situation. Vad händer om det skulle krävas totalt 1050 personer i en väpnad styrka? För att snabbt kunna hantera sådana situationer skulle ett särskilt förfarande i riksdagen för brådskande beslut om deltagande i Natos samlade verksamhet för avskräckning och försvar kunna utarbetas.

Promemorian tar i sin internationella utblick upp Danmark som exempel där regeringen inte utan folketingets samtycke kan använda militära maktmedel mot en främmande stat. Folketingsbeslut kan vidare snabbt fattas genom en "hasteprocEDURE" (s. 45). Det framgår inte närmare i promemorian vilka fördelar en sådan ordning skulle kunna ha och vilken kritik som kan riktas mot den. Försvarshögskolan finner att den ordning som föreslås i det aktuella förslaget framstår som effektiv, men det finns anledning att överväga om och hur riksdagen skulle kunna få en tydligare roll i beslutsfattandet även i mer brådskande situationer.

I det här avseendet skulle det vara en fördel om förfarandet rörande information och samråd med riksdagen skulle kunna utformas på ett tydligare sätt, så att den demokratiska förankringen befästs på ett tidigare stadium. I promemorian redogörs för att det i och med Sveriges inträde i Nato, har etablerats en ordning för information till riksdagen om regeringens verksamhet inom ramen för medlemskapet och om ett sammansatt utrikes- och försvarsutskott (s. 67). Försvarshögskolan finner att detta bör utredas närmare.

Om ett tydligare förfarande om information och samråd mellan regeringen och riksdagen samt ett "snabbförfarande" för beslut i riksdagen kan utarbetas för de brådskande situationer som här avses, kan det skapa förutsättningar för ett mer effektivt beslutsfattande, samtidigt som huvudregeln att riksdagen ska fatta de

övergripande besluten om svenskt deltagande med väpnade styrkor får ett starkare genomslag.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av prefekt Marika Ericson, efter slutföredragning av lektor Katarina Fast Lappalainen. I beredningen har även senioranalytiker Love de Besche, analytiker Rickard Blomstrand och senior kurssamordnare Johan Carlstedt deltagit.

Marika Ericson
Prefekt

Katarina Fast Lappalainen
Lektor

Handlingen undertecknas elektroniskt.

Sändlista externt:

Försvarsdepartementet
Fo.remissvar@regeringskansliet.se
Christina.siwring@regeringskansliet.se

Sändlista internt:

Centrum för totalförsvaret och samhällets säkerhet
Försvarshögskolans studentkårer
Institutionen för försvarssystem
Institutionen för krigsvetenskap
Institutionen för ledarskap och ledning
Institutionen för militärhistoria
Institutionen för operativ juridik och folkrätt
Programkontor Campus totalförsvaret
Programledning Högre officersprogrammet
Programledning Officersprogrammet
Statsvetenskapliga institutionen
Verksamhetsstödet